

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 27 listopada 2015 r.

**Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Krzysztof Olkowicz**

IX.517.497.2015.MK

**Pan
gen. Jacek Kitliński
Dyrektor Generalny
Służby Więziennej
WARSZAWA**

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają liczne skargi od osób pozbawionych wolności, które skarżą się, że nie jest respektowane ich prawo do korzystania z odzieży odpowiedniej do pory roku. Ze skarg wynika, że niezależnie od pory roku i panującej temperatury, wychodząc z celi mieszkalnej każdorazowo są zobowiązani założyć długie spodnie, a w niektórych jednostkach penitencjarnych również bluzę z długim rękawem.

Ustalenia czynione w toku badania skarg osadzonych potwierdzają obowiązywanie tego rodzaju zasad. Jako przykład przywołać można uregulowania obowiązujące w Zakładzie Karnym w U. M. oraz Oddziale Zewnętrznym w Ś. W., z którymi Rzecznik zapoznał się rozpatrując skargę pana T. K. Osadzony żalił się, że został ukarany dyscyplinarnie za popełnienie przekroczeń dyscyplinarnych, polegających na wystąpieniu w niekompletnym ubraniu podczas apelu oraz na usiłowaniu wyjścia w niekompletnym ubraniu po obiad. W obu przypadkach, jak wynika z udzielonych wyjaśnień, osadzony był ubrany w krótkie spodenki, a zdarzenia te miały miejsce w lipcu i sierpniu.

Przepisy porządku wewnętrznego każdej z tych dwóch jednostek stanowią, że w czasie poruszania się poza celą mieszkalną pawilonu osadzonych obowiązuje kompletna odzież własna lub więzienna (długie spodnie, obuwie stosowne do pory roku), w okresie letnim dopuszcza się używanie koszulki z krótkim rękawem (§ 6 pkt 4 Zarządzenia Nr 30/14 i § 6 pkt 4 Zarządzenia Nr 31/2014 Dyrektora Zakładu Karnego w U. M.). Jedynym wyjątkiem od tej zasady są spacery – w okresie upałów dopuszcza się odbywanie spaceru przez skazanych w krótkich spodenkach. Jako uzasadnienie dla wprowadzenia przedstawionych zasad wskazano względy bezpieczeństwa i dyscypliny.

W praktyce oznacza to, że osadzeni są zobowiązani do założenia długich spodni niezależnie od panującej temperatury np. na czas apelu, wychodząc po posiłek, do wychowawcy, psychologa czy do lekarza. Zarówno Zakład Karny w U. M., jak i Oddział Zewnętrzny w Ś. W., są jednostkami typu półotwartego, gdzie cele w porze dziennej są otwarte, a skazani mają możliwość swobodnego poruszania się po oddziale: odwiedzania skazanych w innych celach mieszkalnych, korzystania ze świetlicy, pomieszczeń sanitarnych i innych pomieszczeń w oddziale. Większość czasu mogą więc spędzać poza swoją celą mieszkalną. Zgodnie z przyjętymi w obu jednostkach regulacjami w każdym z tych przypadków zobowiązani będą występować w długich spodniach, bez względu na pogodę, także w czasie panujących upałów.

Należy mieć na uwadze, że w myśl obowiązujących przepisów skazany korzysta z odzieży odpowiedniej do pory roku. Zgodnie z art. 111 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego skazany otrzymuje do użytku, z zakładu karnego, odpowiednią do pory roku odzież, bieliznę oraz obuwie, o ile nie korzysta z własnych, a art. 102 pkt 1 k.k.w. stanowi, iż otrzymywana z zakładu karnego odzież ma być odpowiednia ze względu na zachowanie zdrowia. Również w § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych stanowi się, że osadzonym wydaje się odzież i bieliznę odpowiednią do pory roku. W uwagach do tabeli nr 2, zawierającej normy należności przedmiotów dla osób osadzonych – skazanych mężczyzn, w pkt. 5 zawarto sformułowanie, że spodenki gimnastyczne i koszulka gimnastyczna są wydawane w okresie letnim, a także w okresie przejściowym w zależności od warunków atmosferycznych. Należy zatem rozumieć, że spodenki gimnastyczne i koszulka gimnastyczna są odzieżą odpowiednią do pory roku w okresie letnim. W świetle przywołanych przepisów nałożenie na skazanych obowiązku zakładania w okresie letnim długich spodni (więziennych lub własnych) należy zatem uznać za nieuprawnione.

Swoje wątpliwości Rzecznik przedstawił Centralnemu Zarządowi Służby Więziennej. Niestety, w odpowiedzi udzielonej pismem z dnia 14 października 2015 r. (BSW-072/6/15/283) Kierownik Zespołu do spraw Skarg Osób Pozbawionych Wolności nie podzieliła poglądu Rzecznika. W piśmie stwierdzono m. in., że mając na uwadze konieczność zachowania porządku i bezpieczeństwa oraz potrzebę kształtowania społecznie pożądanых postaw skazanych należy wdrażać ich do przestrzegania obowiązujących norm i zasad współżycia społecznego, jedną z których jest występowanie w stroju dostosowanym do sytuacji.

Rzecznik nie może zgodzić się z tą argumentacją. Przywołane wyżej przepisy prawa w sposób nie pozostawiający wątpliwości stanowią, iż spodenki gimnastyczne i koszulka gimnastyczna są odzieżą odpowiednią do pory roku w okresie letnim. Jednocześnie ustawodawca nie ograniczył prawa skazanego do korzystania z odzieży odpowiedniej do pory

roku wyłącznie w celi, wyłącznie na zajęciach sportowych, czy podczas spaceru. Nakaz korzystania przez skazanych z odzieży nieodpowiedniej do pory roku stanowi naruszenie prawa skazanego określonego w art. 102 pkt 1 i art. 111 § 1 k.k.w., a także wyrażonych w art. 4 k.k.w. zasad wykonywania kary pozbawienia wolności w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Nie można zaakceptować, aby wdrażanie skazanych do przestrzegania obowiązujących norm i zasad współżycia społecznego następowało z naruszeniem prawa.

Mając na względzie powyższe zawiadamiam, że skarga pana T. K. na wymierzenie kary dyscyplinarnej za pozostawanie w niewłaściwej odzieży została uznana za uzasadnioną. Tak też będą ocenione skargi innych osadzonych, którzy żalą się na nakładanie na nich obowiązku korzystania z odzieży nieodpowiedniej do pory roku. Ponieważ, jak wskazuje liczba skarg kierowanych do Rzecznika w tym przedmiocie, podobne zasady obowiązują w wielu jednostkach penitencjarnych, zwracam się do Pana Dyrektora z prośbą o podjęcie stosownych działań w celu wyeliminowania z porządków wewnętrznych zakładów karnych i aresztów śledczych uregulowań naruszających przywołane wyżej przepisy Kodeksu karnego wykonawczego.

Będę wdzięczny za powiadomienie o podjętych w tej sprawie działaniach.

Podpis na oryginale